

เศรษฐกิจพอเพียง : ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม *

“... ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น
เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน
ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา
เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว
จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป
... การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ
ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น
ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว
และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

19 กรกฎาคม 2517

* รัตนวิสัยกุล จวค. 8 ว สถาบันดำรงราชานุภาพ เรียบเรียงจาก :-

- (1) วารสาร “อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- (2) หนังสือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับกองทัพไทยในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”
- (3) www.cabana.co.th

จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา จะพบว่าพระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวและทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้กันภายใต้ชื่อว่า “เศรษฐกิจพอเพียง”

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy
... คำว่า Sufficiency Economy นี้ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ
จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่
... Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา
เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่ ...

และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า
เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุง หรือไปใช้หลักการ
เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและโลกพัฒนาดีขึ้น”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตน
ของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึง
ระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง
โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง

ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี
ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการ
เปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความ
รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ใน
การวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้อง

เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นัก
ทฤษฎี นักธุรกิจ ในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต
และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มี
สติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการ
เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม
และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากปรัชญา แนวคิด สู่อการปฏิบัติ

ตลอดเวลา 60 ปี ที่ทรงครองสิริราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนราษฎรในภาคต่างๆ ทัวพระ
ราชอาณาจักร ทำให้ทรงมีโอกาสได้สดับทุกข์สุขของราษฎรด้วยพระเนตร
พระกรรณเอง และพระราชทานความช่วยเหลือเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่
ประชาชนได้ตรงตามปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง

สิ่งหนึ่งที่ทรงมุ่งเน้น คือการพัฒนาเพื่อให้ราษฎรที่ยากจนได้มี
ชีวิตอยู่อย่างพอมิพอกิน ไม่อดอยาก สามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่าง
แท้จริง ซึ่งมีใช้จำกัดอยู่แต่เพียงการพัฒนาด้านเกษตรกรรมเท่านั้น แต่ยัง
รวมถึงการพัฒนาชุมชนในชนบททุกด้าน ทำให้เกิดโครงการต่างๆ
มากมาย อันสืบเนื่องมาจากพระราชดำริ ผลของการดำเนินงานตาม
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้นำประโยชน์สุขมาสู่ราษฎร ทำ

ให้มีความมั่นคงในชีวิตและการทำมาหากิน มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้

ตัวอย่างผลสำเร็จของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(1) ทฤษฎีใหม่ : การบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรตามพระราชดำริ

ทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ จะทรงได้ถามทุกข์สุขราษฎร และทรงศึกษาสภาพปัญหาของพื้นที่อย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง ปัญหาการขาดแคลนน้ำเป็นปัญหาหนึ่งที่ทรงพบ และเกิดมีโครงการพระราชดำริมากมาย เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ตัวอย่างดังต่อไปนี้

✘ **ข้าวเป็นพืชที่หากได้น้ำเพียงพอ จะสามารถเพิ่มปริมาณเมล็ดข้าวได้มากขึ้น** ดังนั้น หากเก็บน้ำฝนที่ตกลงมาไว้ได้ แล้วนำมาใช้ในการเพาะปลูก ก็จะสามารถเก็บเกี่ยวข้าวได้มากขึ้น ส่วนการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ นับวันก็ยากที่จะดำเนินการได้ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชน และข้อจำกัดของปริมาณที่ดิน เป็นอุปสรรคสำคัญ

✘ หากแต่ละครัวเรือนมีสระน้ำประจำไร่นาทุกครัวเรือนแล้ว เมื่อรวมปริมาณกันก็ย่อมเท่ากับปริมาณในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ แต่สิ้นค่าใช้จ่ายน้อยและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยตรงมากกว่า ในเวลาต่อมาได้ จึง

ได้พระราชทานพระราชดำริให้ทำการทดลอง “**ทฤษฎีใหม่**” เพื่อจัดการที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรขึ้น ณ วัดมงคลชัยพัฒนา ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี แนวทฤษฎีใหม่กำหนด ดังนี้

โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรไทยมีพื้นที่ดินประมาณ 10-15 ไร่ต่อครอบครัว ตัวอย่างถ้ามีพื้นที่ 15 ไร่ ให้แบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนโดยประมาณ 30-30-30-10 ดังนี้

ส่วนแรก : ไร่ละ 30 หรือเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ ให้ทำการขุดสระกักเก็บน้ำไว้ใช้เพาะปลูก โดยมีความลึกประมาณ 4 เมตร ซึ่งจะสามารถรองรับน้ำฝน เก็บได้จุเกือบ 19,000 ลูกบาศก์เมตร ราษฎรสามารถนำน้ำนี้ไปใช้ในการเกษตรได้ตลอดปี รวมทั้งยังสามารถเลี้ยงปลาและปลูกพืชน้ำ พืชริมสระ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

ส่วนที่สอง : ไร่ละ 60 หรือเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ปลูกพืชผลต่างๆ คือไร่ละ 30 (5 ไร่) ทำนาข้าว และอีกไร่ละ 30 (5 ไร่) ปลูกพืชไร่หรือพืชสวน ตามแต่สภาพของพื้นที่และภาวะตลาด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณ โดยใช้หลักเกณฑ์ว่าพื้นที่ทำการเกษตรต้องใช้น้ำในช่วงฤดูแล้ง ประมาณ 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ ถ้าหากแบ่งแต่ละแปลงเกษตรให้มีเนื้อที่ 5 ไร่ ทั้ง 2 แห่งแล้ว ความต้องการน้ำที่ต้องสำรองไว้ใช้ในยามฤดูแล้ง ประมาณ 10,000 ลูกบาศก์เมตร

ทรงคำนึงถึงการระเหยของน้ำด้วย น้ำในสระหรืออ่างเก็บน้ำซึ่งลึก 4 เมตรของเกษตรกร ในแต่ละวันที่ไม่มีฝนตก คาดว่าน้ำระเหยวันละ 1 เซนติเมตร ดังนั้น เมื่อคิดเฉลี่ยฝนไม่ตกปีละ 300 วัน ระดับน้ำในสระจะลดลง 3 เมตร จึงต้องมีการเติมน้ำให้เพียงพอ ด้วยวิธีการผันน้ำจากเขื่อน เช่น จากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ มาเติมให้กับอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาวที่ใช้เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ส่งน้ำไปเติมให้สระประจำไร่นา โดยระบบแรงดันน้ำตามแรงโน้มถ่วงโลก ส่งน้ำไปตามคลองส่งน้ำ และผ่านระบบแรงดันท่อส่งน้ำฝังขวางครอบคลุม พื้นที่การเกษตร 2,500 ไร่

จากพระราชดำริเรื่องทฤษฎีใหม่นี้ จะเห็นได้อย่างชัดเจนในความลึกซึ้ง เป็นวิทยาศาสตร์ ทั้งในเชิงหลักการและเชิงปฏิบัติ

ส่วนที่สาม : ไร่ละ 10 เป็นพื้นที่ที่เหลือ ประมาณ 2 ไร่ จัดเป็นที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง คันคูดินหรือคูคลอง ตลอดจนปลูกพืชสวนครัวและเลี้ยงสัตว์

ตามแนวพระราชดำรินี้ หลักสำคัญในการดำเนินการ คือ

- วิธีการนี้สามารถปฏิบัติได้ดี แม้กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ดินน้อย แปลงเล็กๆ ประมาณ 15 ไร่ (ซึ่งเป็นเนื้อที่การเกษตรโดยเฉลี่ยของเกษตรกรไทย)

- มุ่งให้เกษตรกรมีความพอเพียงในการเลี้ยงตัวเองได้ (Self Sufficiency) ในระดับชีวิตที่ประหยัดก่อน โดยมุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญของความสามัคคีกันในท้องถิ่น

- กำหนดจุดมุ่งหมายให้สามารถผลิตข้าวบริโภคได้เพียงพอทั้งปี โดยยึดหลักว่าการทำนา 5 ไร่ ของครอบครัวหนึ่ง จะมีข้าวพอกินตลอดปี

ความสำเร็จของการปฏิบัติตามแนวพระราชดำรินี้ เห็นได้จากความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ จากเรื่องราวคำบอกเล่าของเกษตรกรในโครงการฯ ต่างๆ ดังนี้

สนั่น สันตำโรง

ราษฎรหมู่ที่ 4 ตำบลเขาหินพัฒนา เดิมมีอาชีพทำการเกษตรปลูกข้าว ข้าวโพด มะม่วง อาศัยน้ำจากน้ำฝนเท่านั้น มีรายได้ไม่พอใช้เมื่อมีโครงการฯ เข้ามา ทำให้มีทางเลือกในการทำการเกษตรมากยิ่งขึ้นเพราะมีน้ำ จึงหันมาปลูกมะเขือเทศ พริก เพิ่มเติม ซึ่งใช้เวลาไม่ถึง 3-6 เดือนก็เก็บผลผลิตได้แล้ว ส่วนข้าวโพดกับมะม่วงยังคงปลูกไว้ตามเดิม

การใช้ที่ดินเกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยจัดสรรพื้นที่ที่มีอยู่ประมาณ 30 ไร่ แบ่งเป็นปลูกข้าวโพด 15 ไร่ มะเขือเทศ 5 ไร่ มะม่วง 4 ไร่ ขุดสระน้ำ 1 ไร่ การมีน้ำเข้ามาช่วยในการทำการเกษตร ทำให้ผลผลิตดีขึ้น

มีรายได้เพิ่มขึ้น พื้นที่ที่เหลือได้ทดลองปลูกถั่วลิสงซึ่งเป็นไม้ประดับ และเป็นพืชที่เป็นที่นิยม เพิ่มขึ้นด้วย คาดว่าจะมีรายได้ดีขึ้นในอนาคต

สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำนั้น นายสนั่นเริ่มใช้น้ำเมื่อปี 2543 ยังไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการนำน้ำมาใช้ เนื่องจากในกลุ่มของตนจะได้รับน้ำที่ปล่อยจากอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว เมื่อน้ำในสระไม่พอ จึงจะปล่อยน้ำมาให้ มีการกำหนดวันและช่วงเวลาจ่ายน้ำมาเติมให้สระเก็บน้ำประจำไร่นา แต่ต่อไปคงจะต้องมีส่วนช่วยเสียค่าใช้จ่ายบ้าง เช่น เป็นค่าบำรุงรักษาเป็นต้น มีรายได้แล้วก็กินกำไรแก่สังคมบ้าง

ในการบริหารจัดการน้ำขณะนี้ มีการรวมกลุ่มกันประมาณ 19 คน ตั้งเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำห้วยหินขาวฝั่งขวา ให้สมาชิกร่วมกันบริหารจัดการสรรกรใช้น้ำ ดูแลบำรุงรักษา ซ่อมแซมเครื่องหรือท่อที่ชำรุด ในอนาคตจะพัฒนา ตั้งกองทุนผู้ใช้น้ำขึ้น เพื่อให้กลุ่มมีการบริหารจัดการน้ำที่เข้มแข็ง

สมบูรณ์ จามกุล

ราษฎรหมู่ที่ 5 ตำบลเขาหินพัฒนา จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเกษตรกรอีกคนหนึ่งที่มีโอกาสเข้าร่วมโครงการฯ ได้กล่าวถึงความสำเร็จของการขยายผลการพัฒนาด้วยใบหน้าที่ยิ้มด้วยความสุข ว่า “พระเจ้าอยู่หัวท่านมองการณ์ไกล เมื่อมีโครงการนี้ขึ้นมา ทำให้เราอยู่ดีกินดีขึ้น ทุกคนก็พูดขึ้นเป็นเสียงเดียวกันว่าไม่มีตัวนี้เราก็กินไม่ได้ น้ำนี้แหละที่ช่วย

เยอะ พวกเราดีใจและขอบพระคุณที่ได้ให้โครงการ ให้ราษฎรได้อยู่ดีกินดีถูกต้องแล้วที่ท่านได้กรุณาทำตัวนี้”

ก่อนจะเล่าย้อนถึงอดีตของตนเองในการทำการเกษตร ที่อาศัยเพียงน้ำฝน รายได้ขึ้นอยู่กับน้ำว่าจะมีมากน้อยเพียงใด หากปีไหนแล้งผลผลิตก็ลดน้อยลง รายได้ประจำวันนั้นแทบไม่มี แต่เมื่อมีโครงการฯ เข้ามาก็ได้ ปรับพื้นที่จำนวน 11 ไร่ของตน โดยแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกชะอมจำนวน 1 ไร่เศษ ปลูกสระเก็บกักน้ำจำนวน 1 ไร่ ที่เหลือก็ปลูกมะม่วง ทำให้รายได้ขณะนี้ดีกว่าแต่ก่อนมาก เมื่อก่อนรายได้วันต่อวันไม่ค่อยมี ต้องรอผลผลิตที่ได้จากการขายมะพร้าว มะม่วง หมาก และข้าวโพด แต่ตอนนี้มีรายได้จากการขายชะอม โดยเก็บผลผลิตจำหน่ายได้อย่างต่อเนื่องทุกช่วง 2-3 วัน ซึ่งเมื่อหักค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง ประมาณ 2,000 บาทแล้ว จะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,000 - 6,000 บาท

เดือน บุตรพา

ราษฎรหมู่ที่ 5 ตำบลเขาหินพัฒนา กล่าวว่าทุกวันนี้ไม่ทำนาแล้ว แต่ได้จัดพื้นที่จัดสรรใหม่ หลังจากขุดสระเก็บน้ำประจำไร่นา และได้รับน้ำเต็มสระตลอดเวลา ได้แบ่งพื้นที่เป็นแปลงปลูกพริก ๖ ไร่ และมะม่วง ๖ ไร่ รวมพื้นที่แปลงปลูกผักและไม้ผลทั้งสิ้น 5 ไร่ และสระเก็บน้ำ 1 ไร่ รวมจำนวน 6 ไร่

ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ทำให้มีรายได้จากการขายผลผลิต ซึ่งเมื่อหักค่าใช้จ่ายต้นทุนการผลิตแล้ว บางเดือนจะมีรายได้สุทธิถึง 20,000 บาทต่อเดือน เป็นรายได้ที่พอใจและเหลือเก็บ ผลความสำเร็จของการขยายผลการพัฒนา นายเดือนกล่าวว่า

“ตั้งแต่เริ่มมีสระน้ำ ปลูกผักมีรายได้ดี ดีกว่าแต่ก่อนที่ปลูกข้าวอย่างเดียว ปลูกพืชหมุนเวียนไปเรื่อย.. ทั้งปี ”

(2) โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พื้นที่ลุ่มน้ำก้ำ จังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริ เมื่อปี 2535 จะแก้ไขปัญหาคความเค็มครึ้นของราษฎรสองฝั่งลำน้ำที่ประสบปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง จึงเกิดโครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ มีการสร้างประตุน้ำในลำน้ำก้ำ 4 แห่ง และลำน้ำสาขาอีก 2 แห่ง เพื่อควบคุมระดับน้ำ ให้มีน้ำเพียงพอสำหรับฤดูแล้ง ครอบคลุมพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 66,190 ไร่

ภาวิณี มีเที่ยง

อยู่ที่หมู่บ้านสัมปอ ย ตำบลหนองสา อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นหนึ่งในเกษตรกรที่มีที่ทำกินอยู่ในพื้นที่โครงการฯ

จำนวน 15 ไร่ แต่ก่อนเคยปลูกข้าว ตอนหลังได้หันมาปลูกมะเขือเทศและข้าวโพด โดยสูบน้ำจากคลองส่งน้ำขึ้นมาใช้ ทำให้มีรายได้ประมาณ 5 หมื่นกว่าบาทต่อปี โดยรายได้หลักมาจากการขายมะเขือเทศ

สมบัติ ไวแสง

เกษตรกรบ้านสัมปออีกคนหนึ่ง หลังจากมีโครงการฯ แล้วสามารถปลูกพืชได้หลากหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นข้าวโพดหวานสลัดด้วยแตงโม ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ ผักหอม ฯลฯ ทำให้มีรายได้กว่าแสนบาท

ชวน เชื้อบริบูรณ์

แต่เดิมทำนาอย่างเดียว พอสิ้นฤดูทนามาก็ออกไปหางานทำในกรุงเทพฯ ปัจจุบันสามารถเพาะปลูกได้ตลอดปี โดยในฤดูแล้งทำไร่ข้าวโพด ต่อมาภายหลังเริ่มปลูกมะเขือเทศด้วย ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นไม่ต้องไปหางานที่กรุงเทพฯ เหมือนแต่ก่อน **“เจริญกว่าแต่ก่อนครับ ผู้คนก็ไม่ค่อยไปทำงานต่างถิ่น”**

(3) โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีที่ตั้งโครงการอยู่ที่บ้านนาคเค้า ตำบลห้วยยาง อำเภอเมืองฯ จังหวัดสกลนคร อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันตกประมาณ 10 ก.ม. มีพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่

มีเขตปริมาณชลเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ป่าไม้เป็นพื้นที่ประมาณ 11,000 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ “ป่าภูล้อมข้าว” และ “ป่าภูเพ็ก”

ลักษณะการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำพร้อมระบบท่อส่งน้ำ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยตากใหญ่และอ่างเก็บน้ำภูไม้รวก เพื่อนำน้ำมาสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ รวมทั้งก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยเวียงไพรพร้อมระบบส่งน้ำ เพื่อสนับสนุนพื้นที่หมู่บ้านป่าไม้และเสริมน้ำให้กับอ่างเก็บน้ำลาดกระเชอ นอกจากนี้ยังทำการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารขนาดเล็ก จำนวน 20 แห่ง ตามลำน้ำสายต่างๆ ไว้เป็นช่วงๆ ลดหลั่นกันลงมา เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับป่าไม้ต้นน้ำลำธารด้วย

วัตถุประสงค์สำคัญของโครงการคือ เพื่อให้เป็นศูนย์การศึกษาและทดลองการพัฒนาการเกษตรต่างๆ ตามความเหมาะสม สำหรับเป็นตัวอย่างให้ราษฎรนำไปใช้ปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ นำผลผลิตมาแปรรูปเป็นสินค้าต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ราษฎรมีอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้พอเลี้ยงตัวได้ และเพื่อส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาพัฒนาป่าไม้ในเขตปริมาณชลของศูนย์ฯ ด้วยระบบชลประทาน นอกจากนี้ โครงการนี้ยังเป็นศูนย์กลางในการศึกษา

อบรมเผยแพร่ แก่ข้าราชการและเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกด้วย

เสงี่ยม วงศ์สีดา

อายุ 39 ปี เป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ชลประทานและเป็นประธานกลุ่มบริหารจัดการน้ำ ผลจากการมีน้ำใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ เสงี่ยมได้ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์เพื่อขาย ในพื้นที่ 10 ไร่จากทั้งหมด 12 ไร่ โดยปลูกหญ้า 2 ชนิด คือ แทงโคล่า 8 ไร่ และทีนีสีม่วง 2 ไร่

“การให้น้ำก็เดือนละ 2 ครั้ง ทีนีสีม่วงจะให้น้ำมากกว่า อาทิตย์ละครั้ง การใส่ปุ๋ย ตัดแต่งประมาณ 3 วัน เราก็ใส่ปุ๋ย

ทำเหมือนกับเราทำนา คือเริ่มแรกก็เตรียมแปลง หว่านพันธุ์แล้วเอาไม้ทาบๆ ให้มันจมดิน ได้ประมาณ 45 วัน ก็ตัดแต่งปรับพื้นที่เศษหญ้าก็ให้วัว (ของเรา) กิน ตัดแต่ง 2 ครั้งก็จำหน่ายได้ ถ้าหญ้าธรรมชาติหมด เราก็จำหน่ายได้

หญ้าที่วันนี้ กิโลกรัมหนึ่งขายได้ราคา 1-3 บาท รายได้จากการตัดครั้งหนึ่งๆ ขึ้นอยู่กับพื้นที่ คือตัดหญ้าครั้งแรกไม่ได้เต็มที่ ครั้งที่ 3 จึงจะได้เต็มที่ ตัดครั้งหนึ่งจะมีรายได้ 4 พันบาทต่อไร่ ปีหนึ่งตัดได้ 6 ครั้ง ไร่หนึ่งๆ จึงมีรายได้ประมาณ 24,000 บาท

ถ้าถามว่า เทียบกับการทำนาข้าวเป็นอย่างไร “ถ้าเทียบกับข้าวที่ผมเคยทำมา หญ้าจะได้ดีกว่า หากปลูกข้าวปีหนึ่งจะได้ประมาณ 100 ถัง ถังละ 85 บาท ประมาณ 8,500 บาท แต่ปลูกหญ้า ตัดได้ 6 ครั้งต่อปี โดยอายุของแทงโคล่า อยู่ได้ประมาณ 5-7 ปี”

แนวทางการบริหารจัดการน้ำ

ในฐานะที่เป็นประธานกลุ่มบริหารจัดการน้ำด้วยเสียงมวงค์ลีดาบอกว่า “การบริหารจัดการน้ำ เราตกลงกันในกลุ่มว่า เราต้องการใช้น้ำยังไง ถ้ามีการปลูกผักหรือแปลงหญ้าเราจะใช้น้ำยังไง เราก็มาตกลงกันในกลุ่ม ถ้าสมมติว่าขโมยกัน เราก็มีการปรับ ใครอยากใช้น้ำก็มาขอทางประธาน ทางคณะกรรมการ แล้วผมก็ทำหน้าที่ถึงศูนย์ศึกษาฯ ก็บริหารกันเอง”

หากมีการปรับ จะปรับครั้งละ 500 บาทต่อคน แต่ทุกวันนี้ยังไม่เคยมีการละเมิดข้อตกลงของกลุ่ม ขณะนี้ มีเงินกองทุนของกลุ่มประมาณ 13,000 บาท

ละมัย วงศ์ศรีสุข

อายุ 50 ปี เดิมเป็นลูกจ้างของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แต่ด้วยความขยันอดทนสู้งาน ศูนย์ศึกษาการ

พัฒนาภูพานฯ จึงให้การสนับสนุนเพื่อเป็นเกษตรกรตัวอย่างในการนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในพื้นที่เกษตรน้ำฝน

“แต่ก่อน ผมมา มีกระเป๋าคคนละใบกับแฟน มาอยู่ที่เขตไร่นี้... พอผมมาอยู่ 2 ปี ก็มีรายได้เพิ่มขึ้น แล้วก็ปลูกกระเพรา โหระพา แมงลัก เป็นพืชหมุนเวียน ถึงหน้านาก็ทำนา ได้ข้าวพอสมควร ผลผลิตทุกอย่างขายได้หมด ทุกวันนี้ ลีนจี้ผมขายก็ได้วันละ 200 กว่าบาท บางวันก็ได้ 300-400 บาท แต่ละวัน รายได้ไม่ขาด วันละ 200 กว่าบาท ความเป็นอยู่ก็สบายดี ผมก็ดีใจ ..พอใจแล้ว คิดว่าชาตินี้ ดีใจที่สุด ผมก็ขอบคุณในหลวง และศูนย์ฯ ที่ให้ที่อยู่อาศัยผม”

ในการเพาะปลูก แม้จะไม่ได้ใช้น้ำชลประทาน แต่ก็ได้ขุดสระเก็บกักน้ำไว้ใช้อุปโภค บริโภคและทำการเกษตร ค่าใช้จ่ายในการทำเกษตรแต่ละเดือนแทบจะไม่มีอะไรเลย

(4) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในอดีต พื้นที่อำเภอคอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่ มีการตัดไม้ทำลายป่ามาก ทำให้เกิดสภาพแห้งแล้ง เกิดไฟป่าขึ้นบ่อยครั้ง การทำการเกษตรก็ไม่ได้ผล ราษฎรส่วนใหญ่จึงมีฐานะยากจน แต่วันนี้ พื้นที่แห่งนี้กลับมีความชุ่มชื้น ดินไม้น้อยใหญ่ขึ้นอย่างหนาแน่น ระบบนิเวศได้ฟื้นกลับคืนมาให้มวลมนุษย์และสัตว์ป่าน้อยใหญ่ได้อาศัยหล่อเลี้ยง

ชีวิตอีกครั้ง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากแนวพระราชดำรินี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีพระราชประสงค์ให้พัฒนาพื้นที่แห่งนี้ ให้พื้นที่คนผู้สภาพเดิมอีกครั้ง ด้วยการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เป็นสถานที่ศึกษา ทดลอง วิจัย ด้านการเกษตรกรรม ปศุสัตว์ เกษตรอุตสาหกรรม และหา รูปแบบการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของภาคเหนือ รวมทั้ง ให้สอดคล้องกับภูมิสังคม

หลังจากที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2525 ปัจจุบันได้กลายเป็นสถานที่ให้ความรู้กับราษฎรหลากหลายอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรม ทำให้เกษตรกรเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิต อยู่ได้อย่างเป็นสุข โดยไม่ต้องไปเบียดเบียนทำลายธรรมชาติอีกต่อไป

โกสินทร์ เสงจา

วัยเพียง 23 ปี จบการศึกษาระดับ ปวช. เด็กหนุ่มที่เข้ารับการอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ แห่งนี้ เป็นคนหนุ่มที่มีความคิดก้าวไกลและต้องการเรียนรู้หาประสบการณ์มาใช้ในการดำเนินชีวิต

โกสินทร์อาศัยอยู่ที่บ้านป่าเมียง และได้หันเหชีวิตตัวเองจากการทำงานเป็นหัวหน้าดูแลเรื่องการจัดสวนของรีสอร์ทแห่งหนึ่งใน

จังหวัดเชียงใหม่ มาประกอบอาชีพการเกษตรบนพื้นที่จำนวน 20 ไร่ พร้อมกับสมาชิกในครอบครัว โดยโกสินทร์ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลและจัดการ พร้อมกับแบ่งหน้าที่ให้คนในครอบครัวทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งทุกคนจะได้รับค่าจ้างตามงานที่รับผิดชอบ

ก่อนที่จะลาออกจากรีสอร์ท มาทำการเกษตร โกสินทร์ได้แรงบันดาลใจจากการที่เข้าไปดูกิจกรรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่จัดงานขึ้นเมื่อปี 2537 จึงได้เข้ารับการอบรมเรื่องการเลี้ยงวัว โดยทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มอบวัวตัวผู้มาให้ 4 ตัว ติราคาเป็นเงิน 20,000 บาท จะต้องพ่อนชำระเป็นรายปีๆ ละ 5,000 บาท โกสินทร์จึงได้รวมกลุ่มและช่วยกันดูแล เลี้ยงได้ 1 ปี ก็ขายไป 3 ตัว และนำเงินไปซื้อวัวตัวเมียมาเพื่อขยายพันธุ์

จากนั้นก็ไปเข้ารับการอบรมการเลี้ยงหมูป่า และได้หมูป่ามา 4 ตัว โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะให้แ่ก่กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จึงได้รวมกลุ่มกัน และช่วยกันดูแลเวียนไปให้อาหาร เมื่อหมูป่า ออกลูกมาได้ 1 คู่ ก็แบ่งกัน อาหารที่ให้ก็คือหยวกกล้วยหมักผสมกับรำ

พอปี 2546 ก็เริ่มขายวัวที่ออกลูก แล้วนำเงินๆ ไปซื้อหมูป่าอีก 7 ตัว เพื่อไว้เป็นแม่พันธุ์ ตอนนั้นก็ขยายกิจกรรม ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ อาทิ ซาทอง ขอบใบทอง หลิว เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ แรงงานก็ได้จากคนในครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง 2 คน ช่วยกันทำ ซึ่งทุกคนจะ

ได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน รายได้ส่วนใหญ่มาจากไม้ดอกไม้ประดับเป็นหลัก เดือนละประมาณ 30,000-40,000 บาท (ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่าย)

นอกจากนั้นยังรับจัดสวน โดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ราย แต่ระยะเวลาทำงานจะประมาณ 3 - 4 เดือนขึ้นไป รายได้ก็ประมาณ 200,000 - 300,000 บาท ส่วนรายได้จากหมูป่าปีละไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท

นอกจากประกอบอาชีพของตนเองแล้ว โกสินทร์ยังมีความคิดที่จะพัฒนาอาชีพโดยรวมกลุ่มกับชาวบ้านประมาณ 38 คน จัดตั้งกลุ่มอาชีพการเลี้ยงหมูป่า เพื่อให้มีความเข้มแข็งและสามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างยั่งยืน จึงได้เขียนโครงการขอทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับหมูป่า มาทำการศึกษาเรื่องสายพันธุ์ อาหาร การตลาด โดยมีนักวิชาการเข้ามาช่วยเหลือ คืออาจารย์จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตอนนี้ กลุ่มพยายามสร้างตลาดให้ตัวเอง เริ่มจากวิสาหกิจชุมชน โดยได้เช่าพื้นที่จำนวน 3 ไร่ เปิดเป็นร้านอาหาร จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหมูป่าเช่น หมูขอ หมูรมควัน ไส้กรอกเยอรมัน และผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งสมาชิกทุกคนได้ผ่านการอบรมจากหลายสาขา อาทิ การปลูกผักกางมุ้ง การเลี้ยงไก่ เลี้ยงหมูป่า โดยจะให้สมาชิกหมุนเวียนกันดูแลร้านค้า ขณะนี้กำลังติดต่อขอให้ศูนย์ศึกษา

พัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ เปิดฝึกอบรมการแปรรูปอาหาร เพื่อจะดำเนินกิจการให้ดีขึ้น

โกสินทร์บอกว่า สิ่งที่คุณกำลังทำอยู่นี้ “นอกจากการนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ฯ มาพัฒนาอาชีพของตนเองและเพื่อนบ้านแล้ว ยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน”

ไม่เพียงเท่านั้น โกสินทร์ยังมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าด้วย โดยการฝึกอบรมเยาวชนในหมู่บ้านให้รู้จักวิธีการดับไฟป่า และการสร้างฝายต้นน้ำลำธาร เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่าต่อไป

เมื่อพูดถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ แห่งนี้ โกสินทร์บอกว่า “รู้สึกเป็นบุญมากที่เกิดอยู่ในพื้นที่ศูนย์ฯ เพราะว่าตรงนั้นมีทุกอย่างและนำมาปฏิบัติได้จริง ศูนย์ฯ เปรียบเสมือนโรงเรียนของผม ที่อยู่ได้ทุกวันนี้ก็เพราะศูนย์ฯ”

บุญ เทศนา

อายุ 43 ปี ราษฎรบ้านแม่โป่ง ซึ่งเข้ารับการอบรมจากศูนย์ศึกษาฯ แห่งนี้เช่นกัน และได้นำความรู้รวมทั้งแนวพระราชดำริ มาพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ประกอบอาชีพการเกษตรแบบผสมผสาน รวมทั้งเลี้ยงหมูป่าแบบธรรมชาติ จนกระทั่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

แต่เดิม มนุษย์มีอาชีพรับจ้างและทำการเกษตรบ้างเล็กน้อย คือปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ รายได้ไม่พอใช้ เพราะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องการศึกษาของลูกทั้ง 3 คน ต่อมาเมื่อได้เข้ารับการอบรมจากศูนย์ศึกษาฯ ก็กลับมาพัฒนาพื้นที่ของตนเองจำนวน 8 ไร่ และเช่าเพิ่มอีก 4 ไร่ พร้อมกับจัดสรรพื้นที่สำหรับปลูกข้าวเหนียว 6 ไร่ ข้าวโพดหวาน 3 ไร่ ทำโรงเรียนเพาะเห็ด 1 หลัง เป็นเห็ดขอนขาว และเห็ดหอม ส่วนไม้ผลก็มีลำไย กระท้อน น้อยหน่า ชมพู่ ส้มเขียวหวาน มะม่วง รวมทั้งการเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ไก่กินในครอบครัว จากนั้นก็ไปเข้ารับการอบรมการเลี้ยงหมูป่า และได้พ่อพันธุ์แม่พันธุ์มา 1 คู่ ก็ขยายพันธุ์มาเรื่อย ตอนนี้มีหมูป่าจำนวน 14 ตัว

รายได้ที่ได้รับขณะนี้ หลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว มนุษย์มีรายได้เดือนละประมาณ 4,000 - 5,000 บาท ทั้งนี้ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเพาะเห็ดค่อนข้างสูง ก็ต้องสั่งซื้อเชื้อเห็ดจากภาคใต้หนึ่งคันรถประมาณ 20,000 บาท เมื่อปีที่แล้วซื้อไปประมาณ 13,000 บาท นำมาอัดเป็นก้อนได้ 15,000 ก้อน แต่ปีนี้คงจะแพงกว่าเดิมเพราะน้ำมันแพงขึ้น อุปกรณ์ก็จะมีถุงพลาสติก คอขวด และส่วนผสมอื่นๆ ต้นทุนตกแล้วก้อนละประมาณ 3 บาท ก้อนหนึ่งก็เก็บได้หลายรุ่น ราคาเห็ดหอมตอนนี้ขายได้ กิโลกรัมละ 80-140 บาท ปัจจุบันมีหนี้จากการกู้จากสหกรณ์ฯ ประมาณ 200,000 บาท กู้มาเพื่อปรับปรุงการทำไร่ ทำสวน โดยผ่อนชำระหนี้ไปเรื่อยๆ หมดแล้วก็กู้มาใหม่ เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน

ผลผลิตได้รับทุกวันนี้ก็มีข้าว ได้ผลผลิตไร่ละ 80 ถัง รวมทั้งหมดได้ประมาณ 480 ถัง เก็บไว้กิน 200 ถัง ที่เหลือก็ขาย เห็นให้ผลผลิตดี คือขายได้ประมาณวันละ 400 บาท โดยจะนำไปขายที่ตลาดเอง พร้อมกับผลผลิตต่างๆ ในสวน มีผักกางมุ้งหรือผักที่ปลอดภัยจากสารพิษ อาทิ ผักกาด กะหล่ำ ไม้ผลก็มีลำไยและมะม่วงที่ให้ผลผลิตแล้ว ทั้งนี้ทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จะคอยมาช่วยเหลือตลอด เช่น สนับสนุนเรื่องพันธุ์ไม้ พันธุ์ปลา ตลอดจนการปรับปรุงบ่อเลี้ยงปลา

เมื่อพูดถึงพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มนุษย์กล่าวว่า “เมื่อมีศูนย์ฯ ทำให้ชาวบ้านลืมตาอ้าปากได้ และได้นำรูปแบบการเกษตรของพระองค์มาใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น โครงการทฤษฎีใหม่ และถ้าทำอย่างพระองค์บอก จะทำให้เราอยู่รอด คือถ้าเราทำอย่างเดียวไม่มีการผสมผสานก็จะอยู่ไม่ได้ แต่ผมก็ได้เอาแนวของพระองค์มาใช้ เช่น การให้พออยู่พอกิน ที่เหลือก็ขาย พยายามพึ่งพาตัวเองให้มากที่สุด โดยพื้นที่ทั้งหมดของผมจะพยายามไม่ให้เหลือพื้นที่ว่าง ได้พยายามแซมไม้ต่าง ๆ ไร่ให้มากที่สุดคละกัน ไปเพื่อให้เกิดความหลากหลาย”

กัญญา ตาสุนทร

อายุ 34 ปี ราษฎรบ้านแม่ฮ้อยเงิน เป็นคนหนึ่งที่เข้ามาทำงานที่ศูนย์ศึกษาฯ แห่งนี้และได้นำความรู้จากการทำงานภายในศูนย์ฯ มาประกอบอาชีพของตนเอง ทำให้มีรายได้ที่พอเพียง สามารถเลี้ยงตนเองได้เป็นอย่างดี

กัญญา ได้นำความรู้เรื่องการเพาะเห็ดมาทำเป็นอาชีพเสริมที่บ้าน จนกระทั่งสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชาวบ้านบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้มีรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง

กัญญา เล่าว่า ตนเองเข้าไปทำงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ 8 ปี เริ่มแรกก็ทำเห็ดก่อน จากที่ไม่มีความรู้เลย ได้ไปช่วยเขาอัดก้อน ผสมเชื้อ การเปิดดอก รวมทั้งการทำแปลงผัก ได้เรียนรู้ว่าผักแต่ละชนิดชอบอากาศแบบไหน ควรใส่ปุ๋ยดูแลรักษาอย่างไร

ทำเห็ดมาประมาณ 4-5 ปี ก็เรียนรู้เรื่องเห็ดมาทุกชนิดที่มีมา พอได้มีโอกาสเข้าไปรับการอบรมจากอาจารย์ที่มาจากประเทศจีน อบรมเห็ดหลินจือ เห็ดนางฟ้า เห็ดหัวลิง เห็ดหอม จากนั้นก็ได้นำกลับมาทำที่บ้าน โดยเริ่มทำเมื่อปี 2543 เริ่มจากทำเฉพาะก้อน ตั้งแต่ขั้นตอนการผสม ใส่อุณหภูมิ และนำไปนึ่ง ถ้ามีคนสนใจก็ขายด้วย ทำแต่น้อยๆ ก่อน พอปี 2545 ก็เริ่มทำหัวเชื้อเห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม และก็ทำเห็ดหลินจือ

เนื่องจากมีปัญหาในการไปซื้อหัวเชื้อ เวลานามาเพาะจะเกิดปัญหาไม่มีดอก ทำให้ขาดทุนจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำหัวเชื้อเอง จึงต้องมีการคัดเลือกเชื้อ ทำให้รู้เรื่องสายพันธุ์ และนำไปเผยแพร่ได้

ตั้งแต่เริ่มทำเห็ดก็มีปัญหาตลอด แต่ละปัญหาก็ไม่เหมือนกัน เช่น เห็ดหอมมีปัญหาเพราะเห็ดหอมต้องพึ่งพาอาศัยดินฟ้าอากาศ จึงทำให้ได้รับความรู้จากตรงนั้น

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้ให้การสนับสนุนกัญญาในเรื่องของการทำการเกษตรผสมผสาน โดยสนับสนุนพันธุ์ปลา พันธุ์พืชต่างๆ ด้วย

“นับเป็นความโชคดีเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ ตั้งแต่โครงการเข้ามาเมื่อ พ.ศ. 2526 ตอนนั้นครอบครัวมีพี่น้อง 3 คน พอมีฐานะค่อนข้างยากจน ไม่มีรายได้อะไร ก็ไปเป็นคนงานในศูนย์ศึกษาฯ ได้ค่าจ้างวันละ 50 บาท พ่อก็ส่งลูกเรียนได้ทั้ง 3 คน ก็เป็นที่ประทับใจตั้งแต่ตอนนั้นมา ถ้าไม่มีโครงการเกิดขึ้นมา พ่อก็ไม่ได้ไปทำงานตรงนั้น ก็ไม่มีวันนี้ขึ้นมา พอเรียนจบ ม. 6 ก็ได้ไปทำงานในศูนย์ศึกษาฯ และพยายามเก็บความรู้ที่ได้จากการทำงานให้ได้มากที่สุด เพราะเราคิดว่าเราไม่ได้เรียนหนังสือ จะไปทำงานที่ไหนก็คงไม่ได้ ก็ขอเอาส่วนที่ได้รับจากการไปทำงานที่ศูนย์ศึกษาฯ มาใช้ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ทั้งกับตนเองและเพื่อนบ้านของเรา เพื่อให้เขาได้มีโอกาสเรียนรู้เหมือนเรา ชีวิตเปลี่ยนไปเยอะมาก จากการใช้

จะต้องกัดก่อนเกลือกิน และพ่อแม่ไม่มีที่ทำกิน มีเพียงพื้นที่ปลูกบ้านของทุกอย่างก็ต้องซื้อ ถ้าพ่อแม่ไม่ได้เข้าไปทำงานที่โครงการพอหลวง ก็คงจะล้มตาอ้าปากไม่ได้”

เศรษฐกิจพอเพียงนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ทั้งกับคนเมือง คนชนบท คนรวย คนจน เกษตรหรือแม้แต่พนักงานธุรกิจ ในการดำเนินงานทางธุรกิจ หากได้น้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ก็จะทำให้ธุรกิจนั้นๆ สามารถดำเนินไปได้อย่างมั่นคง

(5) ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท กับเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวอย่าง “ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท” ที่ยึดหลักดำเนินการธุรกิจแบบพอเพียง จนสามารถทำให้ธุรกิจที่กำลังประสบกับการชวเนในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 สามารถพลิกฟื้นธุรกิจขึ้นมาใหม่ได้จากแนวพระราชดำริเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ทำให้ทุกภาคส่วนของสังคมต่างน้อมรับมาปฏิบัติกันอย่างทั่วหน้าหวังใช้เป็นแบบอย่างในการดำรงอยู่อย่างมั่นคง

“ชุมพรคาบาน่า รีสอร์ท” คือตัวอย่างความสำเร็จในการฝ่าวิกฤติเศรษฐกิจยุคฟองสบู่แตกมาได้ด้วยแนวคิดนี้ ใช้ชื่อว่า “*ยิ่งทำยิ่งได้ ยิ่งให้ยิ่งมี*”

“ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 ณ หาดทุ่งวัวแล่น ตำบลสะพลี อำเภอบางสะพาน จังหวัดชุมพร โดยมีเรือแพกเพียง 7 หลัง พร้อมกับศาลาหลังคาจาก เกลียนแบบเรือนช่างหลวง และรูปปั้นที่มีหน้าตาผิดแผกแตกต่างไปจากลักษณะไทย ๆ ที่คุ้นเคย ยืนตระหง่านอยู่หน้าหาด เพียงเพื่อไว้ใช้ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกเท่านั้น ท่ามกลางชายหาดที่มีทรายละเอียดขาว กับร่มเงาของต้นมะพร้าวที่สลับใบล้อมทะเล ปลอดภัยคนและบ้านเรือน”

จังหวัดชุมพร เป็นเมืองต้นแรกของภาคใต้ ต่อจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง 450 กิโลเมตร มีพื้นที่ที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย สิ่งที่มีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่งของชุมพรก็คือ ทะเลสีคราม อ่าวชุมพร ซึ่งเป็นทะเลที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของอ่าวไทย มีเกาะมากมายถึง 40 เกาะ มีใต้ทะเลที่มหัศจรรย์ น้ำทะเลใสดุ้งปลามากมาย ปะการังที่สมบูรณ์ และชายหาดที่ดีที่สุดของภาคใต้ในอ่าวไทย คือหาดทุ่งวัวแล่น ซึ่งเป็นชายหาดที่มีความลาดชันน้อยมาก ทรายละเอียด ขาวสะอาด มีความปลอดภัยสูง เหมาะสำหรับการเล่นน้ำ

บรรยากาศและสภาพพื้นที่ดังกล่าว ทำให้คุณครูอัจฉรา รักษ์พันธุ์ ได้ลาออกจากราชการ และตัดสินใจลงหลักปักฐานสร้าง “ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท” ขึ้นด้วยความรู้สึกที่ผืนดินนี้เป็น “แผ่นดินของเรา” ด้วยเจตนารมณ์ที่จะรักษาธรรมชาติ ทุกอย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ระยะเวลาผ่านไป ผู้คนได้รู้จัก “ชุมพร คาบานารีรีสอร์ท” มากขึ้น จากบ้านพักเพียง 7 หลัง เพิ่มขึ้นเป็น 40 หลัง และถึงแม้ว่าการเดินทางจะต้องผ่านถนนลูกรังที่เต็มไปด้วยหลุมบ่อมากมาย จากถนนเพชรเกษมอำเภอท่าแซะ เข้ามาชายหาดเป็นระยะทาง 18 กิโลเมตร และจากอำเภอเมืองฯ เข้ามา 15 กิโลเมตร ไฟฟ้ายังปั่นเอง เพียงครั้งคืน หลังจากนั้นจะใช้แสงเทียนและไฟฉาย แต่ถึงกระนั้นชายหาดก็ยังสดสวย สะอาด ชาวปราสาจากการก่อกองไฟ เพราะทุกคนพร้อมใจกันทำตามคำแนะนำ ที่จะร่วมกันรักษาธรรมชาติให้คงเดิม

นอกจากนี้ มีการจัดกิจกรรมทางทะเลหลากหลาย นอกเหนือจากการเล่นน้ำที่ชายหาดอย่างปลอดภัย เช่น มีเรือนำเที่ยวทางทะเล และดำน้ำดูปะการัง มีโรงเรียนสอนดำน้ำที่เน้นการรักษา ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม มีการพาไปชมสวนผลไม้ในหลายๆ ส่วน หลายๆ อำเภอ ซึ่งทุกแห่งได้พร้อมใจกันรักษาธรรมชาติไว้เพื่อความยั่งยืน ให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสชื่นชมธรรมชาติอันงดงาม มีการล่องแพที่ต้นแม่น้ำหลังสวน อำเภอพะโต๊ะ ชมหิ้งห้อยที่แม่น้ำท่าตะเภา ไปตกหมึกในอ่าวชุมพร และการดำน้ำแบบผิวหน้าหรือใช้ถังอากาศตามเกาะต่างๆ

มีกิจกรรมในทะเล ไม่ว่าจะเป็นการดำน้ำเก็บสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เก็บอวนที่ติดตามกองหิน ชายเกาะ ร่วมกันนำหอยมือเสือมาปล่อย จนเป็นอุทยานหอยมือเสือประเทศไทย ซึ่งเป็นการร่วมมือกันในระหว่างนัก

ดำน้ำ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร นักวิชาการ ชุมพรคาบานารีรีสอร์ท และศูนย์กีฬาดำน้ำ จังหวัดชุมพร เป็นต้น

หรือแม้กระทั่ง กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัยเล็กๆ น้อยๆ เช่น การไปชมธรรมชาติแท้จริงของป่าเขา น้ำตก ถ้ำ สวนสมรม (สวนซึ่งมีต้นไม้หลายชนิดปลูกรวมกัน) อายุเป็น 100 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีให้ชมหลายแห่ง รวมทั้งการชมค้างแวน ซึ่งพากันอาศัยวัดเป็นที่พักพิงอย่างปลอดภัย และร่มเย็น ขณะเดียวกันยังมีงานสำรวจแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติใหม่ๆ ของชุมพร แล้วร่วมกันปรับปรุงโดยยึดหลักการคงอยู่ของธรรมชาติเป็นสำคัญ อันเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของรีสอร์ท ที่จะเข้าร่วมกับชุมชนเพื่อดูแลรักษาสิ่งที่มีค่าร่วมกัน โดยอาศัยพึ่งพิงกัน จะทำให้กิจการของชุมพรคาบานารีรีสอร์ทดำเนินไปได้ด้วยดี

แต่ในปี 2540 เมืองไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ฟองสบู่แตก ทำให้ชุมพรคาบานารีรีสอร์ทต้องประสบปัญหาอย่างหนัก เพราะภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นจากพิษของค่าเงินบาทที่ลดลง คุณวรวิสร รัศมีพันธุ์ ผู้สืบสานเจตนารมณ์จากคุณแม่ ถึงกับมีความคิดที่จะขายกิจการนี้ แต่บังเอิญได้พบอาจารย์วิวัฒน์ ศัลย์กำธร ซึ่งมาพักที่โรงแรม และได้ให้คำแนะนำแก่คุณวรวิสร ว่าถ้าจะให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้ ต้องหันมาใช้แนวทางตามพระราชดำริทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

คุณวริศฯ จึงได้น้อมนำแนวทางทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปรับใช้อย่างจริงจังภายใน ชุมพร คาบานารีรีสอร์ท เป็นความพยายามที่จะรักษากิจการนี้ให้คงอยู่และรุ่งเรืองต่อไป โดยเริ่มจากการปรับปรุงสิ่งปลูกสร้างใหม่ทั้งหมดได้ขอกู้เงินจาก ธ.ก.ส. มาก่อนหนึ่ง เพื่อสร้างสถานี่ฐานความรู้ต่างๆ บริเวณศูนย์กิจกรรมธรรมชาติเพลิน ซึ่งตั้งอยู่ภายในโรงแรม เช่น แปลงสาธิตปลูกข้าวเหลืองปะทิว การผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด โรงงานผลิตไบโอดีเซล โรงสีข้าวชุมชนฯ โดยนำผลผลิตที่ได้มาใช้ประโยชน์ในกิจการของโรงแรม นอกจากนี้ ยังจำหน่ายผลิตภัณฑ์ราคาถูกลงให้ชาวบ้านละแวกใกล้เคียงอีกด้วย

เศษวัสดุอุปกรณ์ข้าวของเหลือใช้ภายในโรงแรม ทุกอย่าง จะไม่ทิ้ง แต่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น น้ำมันพืชที่ใช้แล้ว นำมาทำไบโอดีเซล รถของโรงแรมทุกคันจะไม่ใช้ดีเซลหรือเบนซิน แต่จะใช้ น้ำมันไบโอดีเซลที่เรารผลิตขึ้นเอง ใช้มาไม่ต่ำกว่า 5 ปีแล้ว เศษอาหารที่เหลือในแต่ละวัน หรืออุจจาระก็จะนำมาทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด

นอกจากนี้โรงแรมยังได้สร้างเครือข่ายชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงให้หันมาทำการเกษตรในระบบเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษอย่างเต็มรูปแบบ โดยโรงแรมจะดูแลเรื่องการตลาด ส่วนหนึ่งโรงแรมจะรับซื้อไว้ให้บริการแขกที่มาพัก และประสานไปยังพันธมิตร ทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรที่อยู่ในเครือข่าย

โรงแรมได้เชื่อมโยงไปสู่ชุมชนรายรอบรีสอร์ท จนเกิดเครือข่ายชุมชน เผยแพร่ผลการดำเนินงานตามแนวปรัชญาดังกล่าว และกลายเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าในปัจจุบัน

ชุมพรคาบานารีรีสอร์ท ได้ดำเนินกิจกรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีแนวคิดที่เป็นปัจจัยหลัก ที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือ

- ศรัทธาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเชื่อและศรัทธาในแนวทางของพระองค์ท่านว่าเป็นไปได้จริง

- ความต้องการที่อยากจะทำ หรือสิ่งที่เรียกว่าเป็นระเบิดออกมาจากข้างใน เพราะเมื่อมีศรัทธาเกิดขึ้นแล้ว ก็ทำให้เกิดความอยากที่จะทำตามสิ่งที่ศรัทธา

- พร้อมทั้งจะทำด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จริง อันจะทำให้เกิดความรู้ความชำนาญ และสามารถขยายเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่ภายนอกรีสอร์ทได้

แนวทางดำเนินงานของคุณวริศดังกล่าว มีจุดเด่นที่เป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม โดยเชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงจะทำให้ มั่งคั่งได้ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยสนับสนุนให้สามารถนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ คือ

- * บิดา ซึ่งเป็นที่ปรึกษาสมาชิกวุฒิสภา
- * มารดา ซึ่งเป็นอดีตนายกสมาคมการท่องเที่ยวชุมพร 5 สมัย

10 ปี

- * การศึกษาของผู้เฒ่าที่มีเป็นพื้นฐาน
- * พื้นฐานทางเศรษฐกิจ
- * อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร ที่ปรึกษา

ธีรพงษ์ ตั้งธีระสุนันท์

ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มองว่าชุมพรคานาน่ารีสอร์ท คือ ตัวอย่างความสำเร็จที่เห็นเป็นรูปธรรมในการนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับธุรกิจบริการขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ ธ.ก.ส. ที่ต้องการให้ชุมพรเป็นจังหวัดนำร่อง ใช้เป็นต้นแบบในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมมากที่สุด ทั้งในเรื่องของสภาพพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของชนในสังคม ซึ่งในอนาคต จะใช้เป็นแหล่งดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่เครือข่ายเกษตรกรที่เป็นลูกค้ำของ ธ.ก.ส. ทั่วประเทศ

ผู้จัดการ ธ.ก.ส. ระบุอีกว่า ลูกค้ำของ ธ.ก.ส. ปัจจุบันมีหลายระดับ ตั้งแต่เกษตรกรจนถึงนักธุรกิจ โดย ธ.ก.ส. แต่ละสาขาจะทำหน้าที่

เป็นตัวประสานเชื่อมโยงลูกค้าในแต่ละภาคส่วนของสังคม เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เห็นได้จากความสำเร็จของภาคธุรกิจบริการที่เป็นลูกค้ำของ ธ.ก.ส. อย่างชุมพรคานาน่ารีสอร์ท

“อย่างที่ชุมพร คานาน่า ไม่ว่าจะป็นข้าวเหลืองประทิว ผลไม้สด ๆ จากสวน รัษฎาพืชปลอดสารพิษ ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ทุกอย่างล้วนเป็นผลผลิตของชาวบ้านในพื้นที่ที่เป็นเครือข่ายทั้งสิ้น ส่วนพื้นที่ภายในโรงแรมก็มีการจำลองแนวทางพระราชดำริในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้มาใช้บริการได้เยี่ยมชมด้วย ” ธีรพงษ์กล่าว

“ชุมพร คานาน่า รีสอร์ท ” นับเป็นตัวอย่างความสำเร็จในการบริหารจัดการตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระหว่างภาคธุรกิจกับเกษตรกร ด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์กันอย่างลงตัว ไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ภายใต้ชื่อว่า “ยิ่งทำยิ่งได้ ยิ่งให้ยิ่งมี”

สรุป

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา ที่ชี้แนวการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันกับยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

เมื่อคราวเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 อันเนื่องจากวิกฤติของสังคมไทยที่สะสมต่อเนื่องหลายปี ความฟุ้งเฟ้อจากภาวะเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2530 เป็นต้นมา ทำให้สังคมไทยขาดจิตสำนึกของความพอดี และพอเพียง มีการจับจ่ายใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือย ทั้งในภาครัฐ เอกชน และประชาชน การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่ระมัดระวัง ขาดความประหยัด และขาดสติ ที่จะปฏิบัติงานและดำเนินชีวิต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทรงเห็นความสำคัญของความ “พออยู่พอกิน” ซึ่งมีผลต่อราษฎรและประเทศชาติ ที่สำคัญคือเป็นแบบอย่างที่ดีให้คนไทยดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง มีความขยันหมั่นเพียร ในการประกอบสัมมาชีพ รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักประมาณตน และดำรงชีวิตอย่างรู้จัก “คิด อยู่ ใช้ กิน อย่างพอเพียง”

๒๖ ***** ๒๘